

ЈАВНО ПРЕДУЗЕЋЕ ШУМАРСТВА

Шуме Републике Српске

А.Д. СОКОЛАЦ

ИЗВЈЕШТАЈ

о извршењу производно-финансијског плана
за период 01.01.-31.12.2011.године

СОКОЛАЦ, март 2012. године

Садржај

Увод	1
1. Сјеменско - расадничка производња.....	6
2. Шумско-узгојни радови.....	8
3. Заштита шума и шумског земљишта.....	11
Шумске штете.....	11
Заштита шума од поткорњака, биљних болести	12
Шумски пожари.....	13
4. Производња и реализација шумских дрвних сортимената.....	14
5. Стање залиха шумских дрвних сортимената.....	15
6. Преглед остварене реализације по правцима пласмана.....	20
7. Ловство.....	21
8. Сертификација шума.....	23
9. Уређивање шума и рад Истраживачко-развојног и пројектног центра.....	24
10. Рад Центра за газдовање кршом.....	25
11. Радна снага.....	26
12. Инвестициона улагања.....	26
13. Финансијски резултат пословања.....	27
Закључци.....	33

Табеларни преглед

Табела 1.1 и 1.2 – производња садног материјала.....	1
Табела 1.3 – шумско-узгојни радови.....	4
Табела 2 – заштита шума.....	15
Табела 2.1 – шумске штете.....	16
Табела 2.2 – шумски пожари.....	21
Табела 3	
- Сјеча.....	25
- Привлачење.....	28
- Реализација.....	31
Табела 3.1 – извршени обим сјече и производње.....	34
Табела 4 – стање залиха шумских дрвних сортимената.....	39
Табела 5 – реализација шумских дрвних сортимената по правцима пласмана.....	42
Табела 5.1 – остварена реализација шумских дрвних сортимената.....	49
Табела 6 - преглед укупне реализације.....	54
Табела 7 - инвестициона улагања.....	55
Табела 8 - радна снага.....	83
Табела 9 - расходи.....	86
Табела 10 – формирање и расподјела укупног прихода.....	88
Табела 11.1 – биланс успјеха.....	89
Табела 11.2 – биланс стања.....	92
Табела 11.3 – биланс токова готовине.....	96
Табела 11.4 – извјештај о промјенама у капиталу.....	97
Табела 11.5 – биланс стања по организационим дијеловима	98
Табела 12 – образовање и стручно усавршавање.....	99

УВОД

Производно-финансијски план за 2011. годину је, у складу са Статутом Јавног предузећа шумарства "Шуме Републике Српске" а.д. Соколац, усвојила Влада РС (у функцији скупштине Предузећа) на 16. сједници одржаној 19.05.2011. године, а на приједлог Надзорног одбора Предузећа. Урађен је на основу "Смјерница", односно заједничких елемената за израду Производно-финансијског плана, заснованим на законским прописима, одредбама шумскопривредних и ловних основа, годишњим плановима газдовања и пројектима за извођење.

Шуме су најсложенији копнени екосистеми. У њима поред дрвећа живи много других врста биљака, животиња, гљива и микроорганизама. Основни дијелови шуме као екосистема су земљиште, ваздух, шумска животна заједница и геолошка подлога. У шумама кружи органска материја, кисеоник, угљендиоксид, азот и друга неорганска једињења. У процесу кружења материје сунчева енергија се у процесу фотосинтезе претвара у хемијску енергију. Органска материја коју производе зелене биљке преноси се на чланове потрошача у шумском екосистему. Дио материје се троши за изградњу тијела потрошача. Други дио користи се за животне активности чланова шумског екосистема. Трећи дио човјек "извлачи" из шума, а четврти, велики дио многобројне гљиве и микроорганизми разлажу на саставне дијелове и враћају у систем кружења материје у шумским екосистемима. За опстанак планете Земље велики значај имају шуме, тако да су Уједињене нације прогласиле 21. март за Свјетски дан шума.

Шумске површине у свијету данас захватају 31 % укупних копнених површина. Укупна дрвна маса на земљиној површини цијени се на око 130 милијарди m^3 , са годишњим прирастом од 1,8 милијарди m^3 , највеће резерве дрвне масе отпадају на Азију и Сјеверну Америку. То су подручја сибирске тајге и пространих канадских шума. Годишња производња дрвне масе у свијету креће се у границама прираштаја 1,6 - 1,7 милијарди m^3 . Од тога милијарда m^3 користи се као индустријска сировина, а остатак се употребљава као гориво. Као таква шума је извор средстава за живот за око 1,6 милијарди људи, док је мјесто становања за више од 300 милиона становника широм свијета.

Уз привредни значај шума, који се огледа у томе што дрво и остали производи од шуме представљају незамјењиве сировине за многе индустријске гране, општекорисне функције шума, у савременим условима живота, добијају све већи значај у виду својих заштитних и социјалних функција. Шуме су регулатор климе и имају утицај на глобалне климатске промјене, шуме су фабрике кисеоника, регулишу режим вода, обављају заштиту земљишта, саобраћајница, спречавају ерозије, бујице и поплаве. Социјалне функције шуме огледају се у томе да шуме пружају оптималне услове за рекреацију, спорт и развој туризма, лова и риболова. Све наведене и остале функције шума чине шуме добром од општег интереса, које треба да ужива посебну бригу цијелог друштва и сваког појединца.

Своју дјелатност на узгоју, заштити, искоришћавању шума и осталих шумских производа, узгоју и заштити дивљачи у додијељеним ловиштима, пројектовању и научно-истраживачком раду, ЈПШ "Шуме Републике Српске" остварује у шумама, следећих карактеристика, на основу података из катастра шума који је урађен на дан 31.12.2010. године:

Катастар свеукупних дрвних маса по ширим категоријама шума

Категорија шума	Површина	Залиха свеукупне дрвне масе		Просјечни годишњи прираст		Планирана сјеча (просјечна)	Извршена сјеча (у 2010.г.)
	ха	м ³	м ³ /ха	м ³	м ³ /ха	м ³	м ³
Високе шуме са природном обновом	464 507	150 728 734	324,49	3 906 560	8,41	2 381 175	2 155 839
Високе деградиране шуме	22 302	4 514 717	202,44	101 092	4,53	41 543	21 896
Шумске културе	59 726	7 272 079	121,76	476 966	7,99	62 367	56 345
Изданачке шуме	178 378	20 019 521	112,23	658 707	3,69	179 268	114 997
Површине подесне за пошумљавање и газдовање	206 793						
Површине неподесне за пошумљавање и газдовање	50 711						
Узурпације	18 263						
Укупно	1 000 680	182 535 051	251,80	5 143 325	7,10	2 664 353	2 349 077

У свијету по једном становнику долази 0,59 ха шуме, Европи 0,34 ха, БиХ 0,57 ха шуме, док се Република Српска налази у самом врху Европе са 0,70 ха по једном становнику.

Међутим, структура шума по категоријама није задовољавајућа, јер од укупних површина (1 000 680 ха) знатне површине заузимају голети подесне и неподесне за пошумљавање и изданачке шуме (43,6 %).

Видљиве су огромне огољеле површине (голети), па према томе и огромне су обавезе свих, а посебно нашег Предузећа на њиховом пошумљавању у оним случајевима гдје је то потребно.

Залихе свеукупне дрвне масе по 1 ха су на доњој граници, односно незадовољавајуће. У високим шумама са природном обновом износе 324,49 м³ свеукупне дрвне масе/1 ха, односно око 226 м³/ ха нето дрвне масе. Залиха у високим деградираним шумама износи 202,44 м³ свеукупне дрвне масе/1 ха, а у изданачким шумама 112,23 м³ свеукупне дрвне масе/1 ха.

Отвореност шума и шумског земљишта износи 9,04 км на 1000 ха.

Овако ниске залихе по 1 ha, кориговане са прирастом и упоређене са пробном дознаком су основе за одређивање висине сјеча, односно етата. Ако се овоме дода да се етат не остварује на цијелој површини, ради ниске отворености (односно великих трошкова извоза шумских дрвних сортимената), онда је и разумљив изузетно тежак процес одвијања производње у шумарству. Ситуација у приватним шумама је далеко неповољнија.

За Републику Српску шуме и поред горе наведених недостатака представљају један од најзначајанијих привредних ресурса који треба да подстиче привредни и рурални развој Републике, обезбјеђује запошљавање и социјалну сигурност становништва.

Статутом ЈПШ "Шуме Републике Српске" одређена је и обавеза редовне контроле и праћења извршења планских задатака. Редовно се мјесечно прати и анализира динамичко извршење планских обавеза у сјечи, привлачењу до камионског пута, отпреми и стање залиха шумских дрвних сортимената, тромјесечно и осталих натуралних показатеља (узгој, заштита, реализација и др.), а за пола и цијелу планску годину, поред наведених и финансијски ефекти.

Послови, мјере, задаци и активности у 2011. години свих организационих дијелова и Предузећа у цјелини су првенствено усмјерени на чување и заштиту шума, његу и одржавање постојећих шумских култура, нова пошумљавања, унапређење и развој сјеменско-расадничке производње, искоришћавање шума (сјеча, израда, привлачење и реализација шумских дрвних сортимената) у складу са реалним могућностима шумских састојина и одредбама шумско-привредних основа, приоритетна инвестициона улагања, унапређење стања у ловиштима којима газдују шумска газдинства, као и на пружање квалитетнијих и правовремених стручних услуга у газдовању приватним шумама.

Закон о шумама је у примјени од 23. августа 2008. године. Чланом 4.став 1. Закона регулисано је да "шумама и шумским земљиштем у својини Републике управља и газдује Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде". Управљање и газдовање шумама и шумским земљиштем у својини Републике је дјелатност од општег интереса. За обављање одређених стручно-техничких и контролних послова од општег интереса који се односе на управљање и газдовање шумама и шумским земљиштем оснива се управна организација у саставу Министарства-Агенција за шуме.

Законом је регулисано да "Агенција за шуме врши контролу и праћење извршених радова Јавног предузећа шумарства и прави годишњу анализу активности, са оцјеном рада и приједлогом мјера у погледу даљег коришћења шума и шумског земљишта у својини Републике, укључујући и обавезу одржавања" (члан 31. став 5 Закона).

Законом је, даље регулисано да дио послова газдовања шумама и шумским земљиштем (коришћење шума и шумског земљишта у својини Републике, укључујући и обавезу одржавања), обавља ЈПШ "Шуме Републике Српске" а.д. Соколац на основу посебног уговора којим се уређују права и обавезе уговорних страна, а који се закључује са Министарством уз претходну сагласност Владе РС (корисник шума и шумског земљишта).

ЈПШ "Шуме Републике Српске" а.д. Соколац остварује уговорна права на начин који одговара природним законитостима шумског екосистема, као и мјерама

које омогућавају његову интегралну заштиту, одрживост биолошке равнотеже и биодиверзитета, а по основу провођења мјера којима се побољшава еколошка, економска и социјална функција шумског екосистема.

Чланом 34. и 35. Закона регулисана су права и обавезе нашег Предузећа као корисника шума, а то су првенствено:

- заштита шума,
- чување шума,
- израда и спровођење планских докумената (израда годишњег плана газдовања, извођачких пројеката),
- производња шумског репродукционог материјала,
- гајење шума,
- коришћење шума и осталих шумских производа,
- изградња и одржавање шумских путева и других објеката,
- унапређење општекорисних функција шума,
- вођење евиденција о шумама,
- обезбјеђење средстава за одржавање и заштиту шума,
- издвајање, уређење и унапређивање стања у постојећим сјеменским објектима,
- чување и одржавање граничних ознака између шума у својини Републике и шума у приватној својини,
- заштита шума од пожара и
- други послови одређени Законом и прописима донесеним на основу Закона.

Предузеће има обавезу очувања и увећања вриједности шума, обезбјеђења услова за развој и остваривање општекорисних функција шума, остварења најбољег економског ефекта, као и усклађивање својих планова и активности са плановима и активностима других корисника природних добара који обављају привредну дјелатност у оквиру истог подручја.

Наше Предузеће, као корисник шума и шумског земљишта је дужно да:

- осигура економску функцију шума обезбјеђењем трајности приноса од дрвета и осталих производа и функција шума,
- повећава учешће шума високог узгојног облика у укупном шумском фонду,
- повећа површине под интензивним засадима ради повећања производње дрвета,
- преводи деградиране шуме у високе шуме уколико то еколошки услови дозвољавају,
- обезбјеђује природни начин обнављања и вјештачко подизање шума у складу са еколошким условима и
- обавља друге послове који доприносе развоју и очувању шума.

ЈПШ "Шуме Републике Српске" а.д. Соколац има право интегралног коришћења шума и шумског земљишта ради стицања добити што подразумемијева:

- производњу и промет шумских дрвних сортимената,
- производњу и промет шумског репродуктивног материјала,
- сакупљање, производњу и промет осталих шумских производа,
- експлоатацију камена, пијеска и шљунка за своје потребе,
- управљање ловиштима и

-друге дјелатности у вези са интегралним коришћењем шума и шумског земљишта у складу са Законом.

Чланом 28. Закона регулисано је да Јавно предузеће шумарства доноси годишњи план газдовања шумама у својини Републике који мора бити у складу са Шумскопривредним основама.

Стратегија развоја шумарства за период 2011. до 2021. године која представља документ којим се подстиче развој сектора шумарства као дио привредног и руралног развоја ради стварања и одржавања запошљавања, заштите природне околине и шумског наслеђа и обнове оштећених шума, побољшања еколошких, економских и социјалних функција шума, подстицања еколошких вриједности дрвета и осталих шумских производа, обезбјеђења комплементарности дрвне индустрије, чија израда је у надлежности ресорног Министарства, разматран је на 15. сједници НСПС одржаној 22.02.2012. године. „Стратешки приступ је потребан за подизање, узгој, чување и коришћење шума да би се дугорочно припремиле за улогу ублажавања климатских промјена“ наведено је у Стратегији, која је дио Пројекта развоја и заштите шума БиХ започетог 2003. године, а који је реализован посредством јединица за имплементацију пројеката шумарства у РС и Федерацији БиХ, финансиран линијом Међународне асоцијације за развој-IDA. Рурална шумска подручја РС су значајан ресурс за укупан материјални и друштвени развој, за живот, рад и боравак људи, што у корелацији са стратешким планом руралног развоја Српске подразумејева радикалне промјене у развоју руралног простора и захтијева битно побољшање услова рада и живота становништва. Из ових разлога **Шумарски програм** Републике Српске, као основни документ којим се предвиђа учеснички, свеобухватан, међусекторски и трајан процес планирања, спровођења, праћења и вредновања шумарске политике са циљем постизања одрживог газдовања шумама свих облика својине, заједно са акционим планом за његово спровођење који се израђује на 20 година, није донесен нити је могуће почети са његовом израдом до усвајања Стратегије.

У складу са чланом 32. и 33. Закона о шумама ЈПШ "Шуме Републике Српске" а.д. Соколац, је послје дужег периода усаглашавања, дана 23.11.2009. године, потписало **Уговор о коришћењу шума и шумског земљишта, у својини Републике Српске укључујући обавезу одржавања**, са Министарством уз претходну сагласност Владе. Уговор је закључен на период од педесет (50) година, са могућности његовог продужавања, ограничавања или одузимања права коришћења дијела или свеукупних шумских ресурса, у складу са одредбама овог Уговора и одговарајућих Законских прописа (члан 19. Уговора).

У складу са чланом 39. Закона о шумама 27.07.2009. године са Агенцијом за шуме је склопљен **Уговор о обављању стручно-техничких послова у газдовању приватним шумама**.

Извјештај о извршењу Производно – финансијског плана за период 01.01 – 31.12.2011. године представља консолидовани збир извјештаја 27 организационих дијелова и обухвата следеће сегменте:

1. Сјеменско – расадничка производња,
2. Шумско – узгојни радови,
3. Заштита шума и шумског земљишта,
4. Производња и реализација шумских дрвних сортимената,
5. Стање залиха шумских дрвних сортимената,
6. Преглед остварене реализације по правцима пласмана,
7. Ловство
8. Сертификација шума
9. Уређивање шума и рад Истраживачко-развојног и пројектног центра,
10. Рад Центра за газдовање кршом Требиње,
11. Стање радне снаге,
12. Инвестициона улагања,
13. Финансијски резултат пословања.

1. СЈЕМЕНСКО-РАСАДНИЧКА ПРОИЗВОДЊА

Сјеменско-расадничка производња организована је кроз Центар за сјеменско-расадничку производњу Добој, који у свом саставу има пет расадника (Станови-Добој; Петковача-Брчко; Бишина-Шековићи; Ступине-Невесинје и Горња Пухарска-Приједор). У оквиру расадника Ступине егзистира подручни расадник Ластва у Требињу који има функцију производње медитеранских врста садног материјала. Шумско газдинство "Лисина" Мркоњић Град је у овој години извршило дистрибуцију преосталих садница из овог расадника чиме је исти и „угасила“. Тиме је процес концентрисања сјеменско расадничке производње у ЦСРП Добој који је започео самим оснивањем центра 01.03.2004. године, званично и окончан. За извршење плана производње припреме су почеле у јесен 2010. год. када су извршене припреме земљишта за сјетву сјемена и пикирање садница.

У „Центру за сјеменско – расадничку производњу“ Добој закључно са 31.12.2011. године, а у складу са планом сјетве шумског и хортикултурног садног материјала за 2011. годину, извршена је сјетва сјемена шумског и хортикултурног садног материјала на површини од 36,12 ха или 134 % од укупне планиране површине (26,80 ха).

Укупно је посијано 9.359,70 kg сјемена или 157 % у односу на цјелокупну планирану количину сјемена (5.952,45 kg). Посматрано по типу садног материјала, структура сјетве приказана је у следећој табели:

Извјештај о извршењу производно-финансијског плана за 2011. годину

ТИП САДНОГ МАТЕРИЈАЛА	ПЛАНИРАНА КОЛИЧИНА (у kg)	ИЗВРШЕНА КОЛИЧИНА (у kg)	ИНДЕКС (4=3:2x100)
1	2	3	4
Шумски	3 194,44	3 761,45	118
Хортикултурни	8,01	2,25	28
Љекобиље и житарице	2 750,00	5 596,00	203
УКУПНО	5 952,45	9 359,70	157

Такође, осим сјетве извршено је и побадање резница тополе у количини од 10.000 комада што представља 100 % планиране количине (10.000 ком).

Укупна производња садног материјала, а закључно са 31.12.2011.год, износи 7.978.267 комада. У следећој табели дати су подаци о количинама произведеног шумског и хортикултурног садног материјала:

Тип садног материјала	Катег. садног материјала	План. произв. (ком)	Оствар.произв. (ком)	Индекс (4:3x100)
1	2	3	4	5
Шумски	Сјемениште четинара	7 346 500	4 949 506	67
	Сјемениште лишћара	1 312 750	1 103 397	84
	Пикириште четинара	2 385 000	1 692 191	71
	Пикириште лишћара		75	
	Укупно	11 044 250	7 745 169	70
Хортикултурни	Сјемениште	65 000	47 322	73
	Ожилиште	45 000	33 175	74
	Пикириште	101 000	95 881	95
	Растилиште	44 100	56 720	129
	Укупно	255 100	233 098	91
СВЕУКУПНО		11 299 350	7 978 267	71

Учешће производње контејнерског садног материјала у укупној производњи

- Класична производња	7.015.250 комада	(88 %)
- Контејнерска производња	963.017 комада	(12 %)
УКУПНО :	7.978.267 комада	(100 %)

План реализације садног материјала је извршен са 80%, док је у односу на исти период прошле године извршен са 95 % на нивоу ЈПШ „Шуме РС“. Посматрано по појединим категоријама садног материјала, структура реализованог садног материјала је следећа:

Категорије садног материјала	План реализације 2011 (ком)	Извршење реализације 2011 (ком)	Индекс извршења (%)
Сјемениште четинара	1 540 000	1 191 590	77
Пикириште четинара	1 852 000	1 414 580	76
УКУПНО ЧЕТИНАРИ	3 392 000	2 606 170	77
Сјемениште лишћара	594 290	546 902	92
Пикириште лишћара		75	
УКУПНО ЛИШЋАРИ	594 290	546 977	92
ШУМСКИ	3 986 290	3 153 147	79
ХОРТИКУЛТУРНИ	13.100	27 052	207
СВЕУКУПНО	3 999 390	3 180 199	80

Изградњом сјеменског центра обезбиједили су се услови за дугорочну и стабилну производњу сјемена и садног материјала шумског дрвећа, воћкарица, хортикултурних врста, медоносних врста и садница за ловишта. Подизање сјеменског центра у Добоју представља савремен корак према развијеном шумарству Европске уније, као и основу на коју се могу надограђивати модерни системи и технологије осталих области савременог шумарства.

У наредној табеле се види да је реализација у 2011.год. а закључно са 31.12.2011. мања у односу на претходну годину за исти временски период за 5 %.

КУПЦИ	РЕАЛИЗАЦИЈА 31.12.2010. (ком)	РЕАЛИЗАЦИЈА 31.12.2011 (ком)	Индекс 2011/2010 (%)
ШГ	3 167 509	2 740 687	87
ФИЗИЧКА ЛИЦА (малопродаја)	68 789	37 082	54
ОСТАЛИ (друга правна лица)	116 332	402 430	346
УКУПНО	3 352 630	3 180 199	95

Шумска газдинства, која јесу највећи купац садног материјала (86% од укупне реализације), преузела су за 13% мање садног материјала у односу на претходну годину.

2. ШУМСКО - УЗГОЈНИ РАДОВИ

Обим и вриједност шумско-узгојних радова у поређењу са планом и претходном годином се види из следеће табеле:

Р.Б.	Фаза рада	Јед. мјере	Планирано 2011.			Извршено 2010.			Извршено 2011.			% извршења					
			Проста репр. шума	Прош. репр. шума	Укупно	Проста репр. шума	Прош. репр. шума	Укупно	Проста репр. шума	Прош. репр. шума	Укупно	7/1	8/2	9/3	7/4	8/5	9/6
			1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
1	Припрема земљишта за природно подмлађивање	ha	1 647		1 647	2025		2 025	1 521		1 521	92		92	75		75
2	Посумљивање садњом садница	ha	257	769	1 026	317	582	899	307	701	1 008	119	91	98	97	120	112
3	Посумљивање сјетвом сјемена	ha			0	50		50			0			0	0		0
4	Полуњавање култура насталих садњом и сјетвом	ha	61	242	303	121	157	279	85	170	254	139	70	84	70	108	91
5	Прашење и окопавање	ha	144	275	418	118	167	285	128	168	296	89	61	71	108	101	104
6	Чишћење од корова и непожељних врста	ha	872	1 122	1 993	727	733	1 460	682	855	1 537	78	76	77	94	117	105
7	Прореди у културама	ha	1 529	65	1 594	1 107		1 107	1 170	45	1 215	77	69	76	106		110
8	Њега природног подмлатка	ha	5 577		5 577	5 640		5 640	5 243		5 243	94		94	93		93
9	Мелиорација изданачких шума	ha		2 489	2 489		3 339	3 339		1 932	1 932		78	78		58	58
10	Планирана количина садница у 000	ком	776	2 285	3 061	1 065	1 763	2 827	934	2 102	3 036	120	92	99	88	119	107
11	Вриједност радова (у хиљадама)	КМ	4 405	4 903	9 307	4 649	3 268	7 917	5 012	3 701	8 713	114	75	94	108	113	110

Шумско – узгојни радови су извршени са 94 % у односу на планиране посматрано вриједносно, што је за 22% више у односу на прошлогодишње извршење плана. У високим шумама са природном обновом и шумским културама (проста репродукција) су извршени са 114 % у односу на план. Када су у питању високе деградиране шуме, изданацке шуме и голети способне за пошумљавање, обим ових радова није задовољавајући (извршено 75 % од планираних улагања), али ако га упоредимо са прошлогодишњим извршењем истих (остварени са 58%) можемо констатовати да је значајно већи. Разлог неизвршења ових радова је недостатак потребних финансијских средстава која су прикупљена по основу издвајања средстава за унапређење шума (надокнада за унапређивање општекорисних функција шума) по Закону о шумама чланови 87. 88. и 91. Пошумљавање, као најскупљи и најважнији сегмент шумско-узгојних радова, је извршено на 98 % планираних површина. Ти радови у простој репродукцији су урађени на 119 %, а у проширеној на 91 % планираних површина. Неке врсте шумско-узгојних радова нису рађене у планском обиму, због разлике фактичког стања на терену и стања по шумско-привредној основи (газдинске класе на терену не одговарају оним у ШПО) која је основ за планирање, ради чега је извршена замјена врсте радова са становишта објеката и врсте радова, потом због недостатка средстава за проширену репродукцију. Имајући у виду да су прореде култура у ранијем периоду биле на изузетно ниском нивоу, ово садашње стање са 76 % прорјеђених површина у односу на план, може се сматрати напретком. Непредузимање мјера његе у вјештачки подигнутим састојинама у прошлости је дјелимично проузроковало то да се количина садница предвиђених за пошумљавање по једном хектару смањи (нпр. четинари са 10 000 ком/ха су смањени на 2 500 до 4 000 ком/ ха).

Ради финансирања шумско-узгојних радова у деградираним и изданацким шумама, те голетима способним за пошумљавање, Предузеће је поднијело у 2011. години Захтјев за одобравање средстава намијењених за проширену репродукцију шума прикупљених на рачун Министарства на 10.412.417 КМ од чега је одобрено 2.838.939 КМ (за шумскоузгојне радове, изградњу, реконструкцију и одржавање шумских комуникација и остало у складу са Законом) или 27 % тражених средстава. Одобрена средства до момента састављања овог извјештаја нису уплаћена на жиро-рачун Предузећа, тако да нису могла утицати на степен извршења биолошких инвестиција у 2011. години. Предузеће је из тих разлога улагања у проширену репродукцију изфинансирало из властитих извора и неутрошених средстава просте репродукције акумулираних по ранијем Закону о шумама и издвојених по важећем Закону у 2011. години, у укупном износу за ове потребе од 3.700.950 КМ. Без обзира што су ово релативно велика улагања, имајући у виду и акутну неликвидност због глобалне економске кризе, то ипак представља свега 75 % од планираних улагања за 2011. годину (4.902.630 КМ), те ово треба имати у виду од стране Ресорног министарства приликом вођења политике расподјеле прикупљених средстава за ове намјене.

Властита средства ШГ инвестирана су у проширену репродукцију шума само у оним газдинствима која су била ликвидна и која су имала друге изворе финансирања (проста репродукција, добит итд.). Од укупно 1 008 ха пошумљених површина 307 ха се односи на просту, а 701 ха на проширену репродукцију.

Засађено је укупно 3.036.000 садница од планираних 3.061.000 садница или 99%.

Укупна вриједност шумскоузгојних радова је 8.713.000 КМ. Вриједност улагања у шумско-узгојне радове у 2011. години је за 10 индексних поена више у односу на ниво улагања у 2010. години (или 796. 000 КМ више).

3. ЗАШТИТА ШУМА И ШУМСКОГ ЗЕМЉИШТА

Значај чувања и заштите шума и шумског земљишта није потребно посебно истицати. Поред привредног и економског значаја, далеко је већи значај који шуме пружају кроз своје општекорисне функције, а које се огледају у утицају шума на остваривање повољног режима вода, спречавање ерозије земљишта, повећање квалитета питке воде, производњу кисеоника, стварање повољних услова за туризам, рекреацију и друге користи.

Због тога послови на заштити шума од бесправних сјеча и бесправног заузимања шума и шумског земљишта, од пожара, биљних болести, штетних инсеката и од штетног дјеловања дивљачи и стоке, заслужују посебну пажњу и траже сталну мобилност и одговорност у њиховом извршавању.

Трошкови заштите шума у 2011. години у Јавном предузећу шумарства "Шуме Републике Српске" износили су укупно 9.790.521 КМ. По структури тај износ чине следећи трошкови:

Чување шума (чуварска служба)	8 589 422 КМ
Заштита шума и објеката од пожара	164 269 КМ
Заштита шума од инсеката	95 214 КМ
Заштита шума од биљних болести	30 395 КМ
Заштита дивљачи и ловних објеката	850 065 КМ
Заштита шума од елементарних непогода	52 985 КМ
Остали видови заштите	8 171 КМ
Укупно	9 790 521 КМ

Шумске штете

У току 2011. године поднешено је укупно 2 386 пријава за шумске штете, од тога 38 % кривичних и 62 % прекршајних пријава.

Причињене штете у 2011. години су веће од штета причињених у претходној години за 40 % посматрано количински. Од укупно причињених штета на 63 % су поднесене пријаве посматрано вриједносно.

И даље је веома мали број ријешених пријава, тако да је проценат наплаћених штета у односу на оне за које су поднесене пријаве свега 1,9 %.

Година	Укупна евидентирана штета		Пријаве - текуће године								
			Поднесено				У поступку		Ријешено		Наплаћено
	m ³	КМ	Број		Величина штете		Кривична пријава	Прекршајна пријава	Кривична пријава	Прекршајна пријава	КМ
			Кривична пријава	Прекршајна пријава	m ³	КМ					
2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
2010.	13 881	1 668 263	679	1 139	8 407	1 195 230	671	1 003	8	136	38 337
2011.	19 441	3 517 190	917	1 469	11 643	2 229 462	865	1 221	52	248	42 269
Индекс 11/10	140	211	135	129	138	187	129	122	650	182	110

Из горе наведених података видљиво је да је заштита шума од бесправних сјеча и даље велики проблем ЈПШ, тако да се намеће општи закључак да се овом сегменту заштите шума треба посветити још већа пажња. За ублажавање ових негативних појава потребно је интензивирати сарадњу са институцијама система (МУП, тужилаштво, суд) како би се убрзало рјешавање пријава за шумске штете.

Све ово захтјева да се у контексту заштите од бесправних сјеча, бесправног присвајања готових шумских дрвних сортимената и бесправног промета шумских дрвних сортимената у шумским газдинствима предузимају конкретније мјере заштите у сарадњи са МУП-ом и шумарском инспекцијом, а са нивоа ЈПШ "Шуме Републике Српске" путем појачаних контрола промета, како би се смањио удар на шуме и такве штете свеле на најмању мјеру.

За успјешније обављање послова заштите шума од бесправних сјеча и крађа шумских дрвних сортимената веома су значајне Измјене и допуне Закона о прекршајима Републике Српске (Сл. гласник РС- 29/10 од 09.04.2010. године), којима је враћен легитимитет чуварској служби Предузећа да подноси прекршајне пријаве за бесправну сјечу и крађу, што је досад било искључиво право инспекцијских органа.

Заштита шума од поткорњака

Заштита шума од биљних болести и штеточина врши се у складу са законским прописима и годишњим Планом рада.

Заштита шума од поткорњака базира се на :

- успостављању шумског реда,
- контроли здравственог стања састојина гдје су видљиви симптоми напада,
- санитарним сјечама,
- контроли угрожених састојина помоћу феромонских клопки.

Укупно су постављене 2 203 клопке у 19 организационих дијелова од чега је: 26 цјевастих, 2 203 екотрапових и 199 тајсон. Као и ранијих година највећи број клопки је постављен у шумском газдинству "Горица" из Шипова (415 клопки) . Са становишта опасности од пренамножења поткорњака, додатну опасност је представљало повећање залиха шумских дрвних сортимената због проблема пласмана, тако да је Управа предузећа дала одговарајућа упутства шумским

газдинствима у циљу прилагођавања производње могућностима продаје шумских дрвних сортимената на тржишту.

У периоду љета и јесени 2011. године временске прилике су се карактерисале изузетно дугим сушним периодом, што је утицало на то да се шумске састојине у доброј мјери девитализују за што нам је потврда већи број ухваћених инсеката него иначе. Ако на то додамо изузетне снијежне падавине у моменту писања овога извјештаја које ће проузроковати велики број сњеголома и сњегоизвала у већем броју шумских газдинстава, са великом вјероватноћом можемо очекивати градације поткорњака као секундарне штеточине. Све то нас додатно обавезује на интензивнији мониторинг ових локација које би у будућности могле бити идеалне за развој поткорњака и њихову евентуалну градацију.

За сада су популације свих врста инсеката у оквирима који обезбјеђују биолошку равнотежу, то јест нема значајних пренамножења.

Шумски пожари

Пожари представљају велику опасност за шуме и шумске културе посебно на подручју херцеговачког крша и шумскопривредних подручја са више топлих дана и мање падавина у току љетног периода.

2011. година је са аспекта заштите шуме од пожара била неповољнија од претходне, па је тако евидентирано 298 шумских пожара, што је 219 пожара више него 2010. године. Сразмјерно већем броју пожара већи су и сви остали посматрани параметри у 2011. години у односу на 2010., захваћена површина је знатно већа него прошле године и износи 14 970 ha.

Са аспекта противпожарне заштите повољна околност је да су у укупном броју пожара четири пожара била висока, док је један био подземни (ШГ Оштрељ), сви остали су у категорији приземних пожара (293 пожара), тако да су материјалне штете, иако огромне, много мање него што би биле да је било веће учешће високих пожара. На укупно опожареној површини физиолошки је оштећено 294 794 m³, док је према извјештајима из организационих дијелова евидентирана тотално уништена дрвна маса у количини од 79 268 m³. Гро дрвне масе изгорело је на подручју Центра за газдовање кршом Требиње (72 363 m³), односно 91% од укупно евидентираних тотално уништених дрвних маса.

У току године поднесено је 35 пријава за изазване пожаре, од којих ниједна није ријешена, што је негативна појава која се понавља од раније да се за мали број пожара евидентира кривац, а да се касније у правосудним институцијама и за тако мали број окривљених не изрекну казне.

И даље је главни узрок шумских пожара антропогене природе (у претходној години пожари су највећим дијелом иницирани чишћењем и спаљивањем отпада са приватних имања, одакле се ватра ширила на шумска подручја), што само по себи свједочи да је свијест грађана по питању опасности и штетног дјеловања шумских пожара и даље на ниском нивоу. Да би дошло до смањења ове елементарне непогоде у будућности, потребно је да шира друштвена заједница предузме како превентивне, тако и репресивне мјере на елиминисању ове опасности. Радници Јавног предузећа „Шуме РС“ су без те подршке немоћни да се боре са овом елементарном непогодом.

Година	Број пожара	Површина шума захв. пожаром	Физиол. оштећена др. маса	Тотално уништена др. маса	Директна штета	Трошкови гашења пожара	Број пријава у текућој години
		ha	m ³	m ³	КМ	КМ	
2010.	79	1 523	13 224	2 802	214 441	32 714	7
2011.	298	14 970	294 794	79 268	2 739 504	174 298	35
Индекс 11/10	377	983	2 229	2 829	1 278	533	500

4. ПРОИЗВОДЊА И РЕАЛИЗАЦИЈА ШУМСКИХ ДРВНИХ СОРТИМЕНАТА

Производња шумских дрвних сортимената, као најважнији, најскупљи и најзахтјевнији дио наше дјелатности са економског и организационог становишта, без које нема претпоставки за било каква улагања у остале дјелатности, испуњавање обавеза по основу Закона о шумама, односно биолошку репродукцију, уређење и унапређење шума, заштиту шума, инвестициона улагања и сва друга улагања која захтијевају одређена финансијска средства, се у 2011. години у Предузећу одвијала у специфичним условима детерминисаним бројним факторима везаним за сам карактер ове специфичне гране производње на отвореном простору и са јаким природним (временским) утицајем на обим производње, као и директним утицајем економског окружења са становишта обезбјеђења извођача радова у шумарству, имајући у виду и сву компликованост примене Закона о јавним набавкама. Овоме треба додати негативне ефекте свјетске економске кризе и тоталну неликвидност тржишта које је са своје стране условило ниво и структуру производње као и могућност Предузећа да у таквим неповољним тржишним условима обезбиједи измирење својих обавеза према извођачима радова под притиском неповољних услова продаје готових производа и великих финансијских обавеза према буџетима општина и Републике по основу новог Закона о шумама. Анализирајући остварену производњу и реализацију шумских дрвних сортимената у 2011. години можемо закључити следеће:

-Индекси извршења производње шумских дрвних сортимената у односу на план је такав да је сјеча извршена са 98 %, док је извоз већи од плана за 2, а реализација за 1 индексни поен. У поређењу са претходном годином евидентно је повећање у све три фазе производње: сјеча је већа 8 %, извоз 12 %, а релизација за 9 %.

-Сјеча и израда шумских дрвних сортимената је остварена са 98 % у односу на план, и то сјеча четинара са 101% и сјеча лишћара са 97 %.

-Планирано учешће трупаца четинара у укупним четинарима је 71 %, а остварено 67 %. Учешће трупаца лишћара у укупним лишћарима је 31 % и мање је у односу на план по коме је то учешће требало бити 32 %.

Од укупне производње 91,7 % шумских дрвних сортимената је из редовне сјече, а 8,3 % од ванредних сјеча. Шумски дрвни сортименти из редовне сјече су 94,1 % из високих шума са природном обновом, а остатак из осталих категорија шума, док код ванредних сјеча 75,3 % је из високих шума са природном обновом, 3,5 % из високих деградираних шума, 6,9 % из шумских култура и 14,3 % из

изданаких шума. Укупна нето маса добијена од ванредних сјеча је 153 450 m³, од тога 53 % шдс четинара и 47 % шдс лишћара. Овако велико учешће лишћара је последица евидентирања сјеча малопродаје у ванредне сјече.

Фаза рада	Извршење 2010.г.	План 2011.г.	Извршење 2011.г.	% извршења	
				4/2	4/3
1	2	3	4	5	6
Сјеча и израда	1 716 538	1 879 572	1 849 556	108	98
Привлачење	1 605 732	1 761 617	1 794 312	112	102
Реализација	1 753 970	1 893 661	1 910 446	109	101

5. СТАЊЕ ЗАЛИХА ШУМСКИХ ДРВНИХ СОРТИМЕНАТА

Укупне залихе поређене са последње три године су приказано у следећој табели:

Налазе се	Стање залиха на дан 31.12.				%		
	2008.г.	2009.г.	2010.г.	2011.г.	5/2	5/3	5/4
1	2	3	4	5	6	7	8
Код пања	132 593	161 815	155 388	83 531	63	52	54
Камионски пут	35 642	67 383	49 817	59 910	168	89	120
Центр. стовариште	11 331	18 675	6 638	5 879	52	31	89
Укупно:	179 566	247 873	211 843	149 319	83	60	70

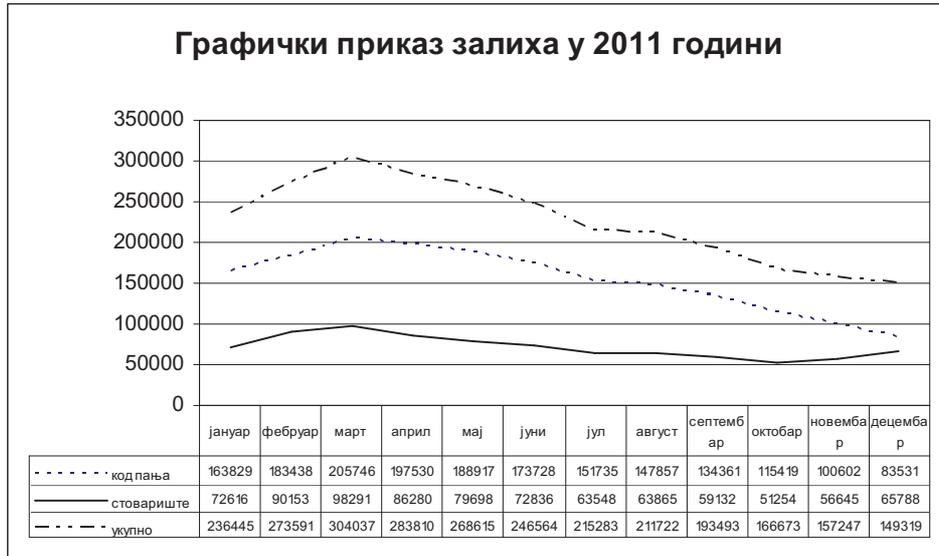
Залихе су на нивоу једномјесечне производње што се може сматрати изузетно повољним. У поређењу са залихама у претходне три године овогодишње су значајно мање, те су тако залихе 31.12.2011. године у односу на залихе 31.12.2010. године мање за 62 524 m³ (или 30 индексних поена).

Структура залиха по мјесту није тако неповољна као што је била претходних година, јер је повећано учешће залиха на камионском путу и оне у укупним залихама партиципирају са 40 %. За разлику од тога њихова сортиментна структура и даље је неповољна, те је учешће огревног дрвета лишћара у укупним залихама на свим стовариштима 54 %.

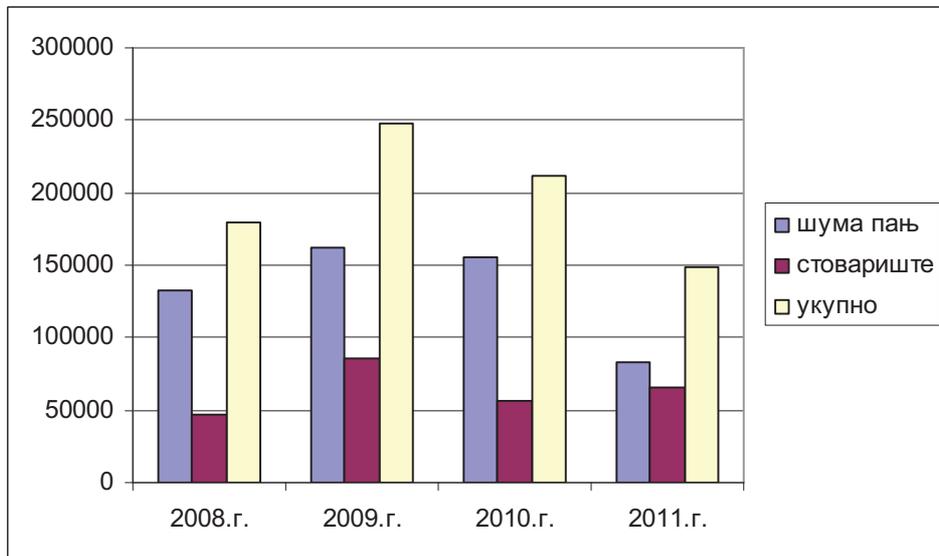
Сортиментна структура залиха не одражава структуру производње, тако да трупци четинара и лишћара у укупној производњи чине 46 % (трупац четинара 67 %, трупац лишћара 33 %), док у залихама учествују са 25 % (трупац четинара у укупним четинарима 58 %, трупац лишћара у укупним лишћарима 11 %).

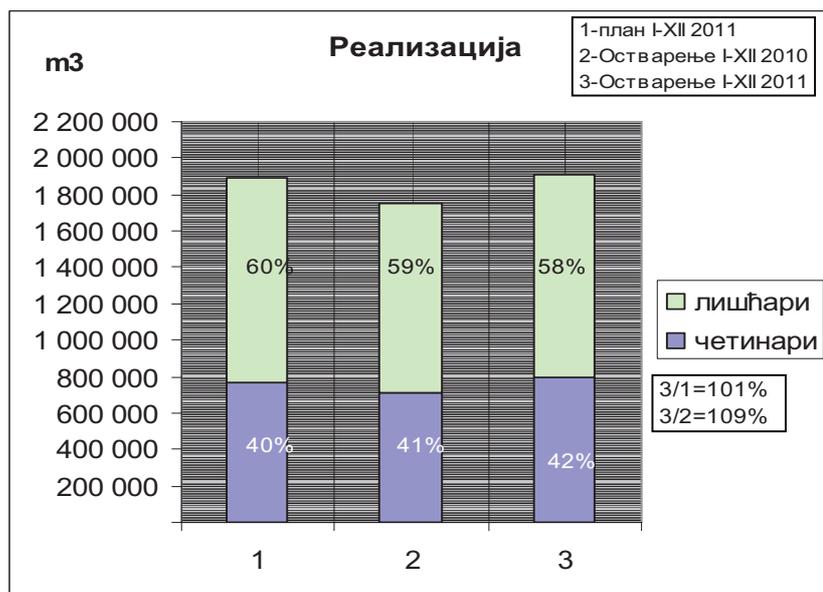
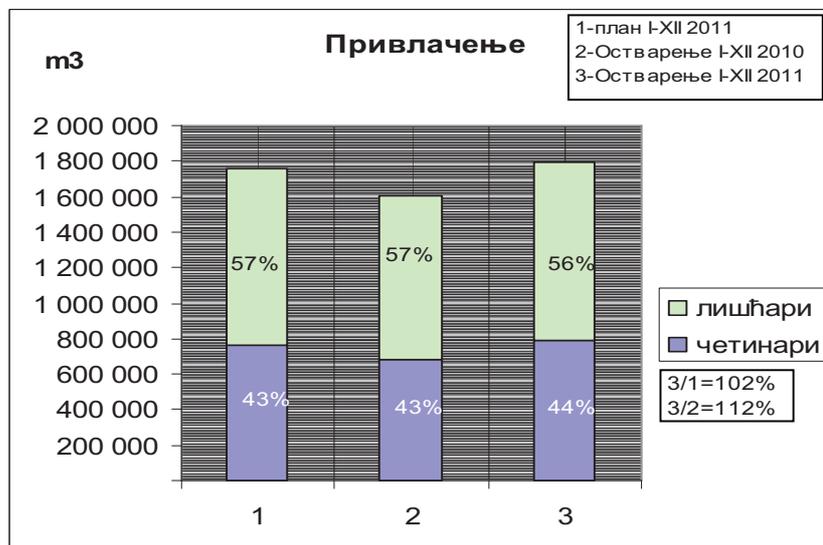
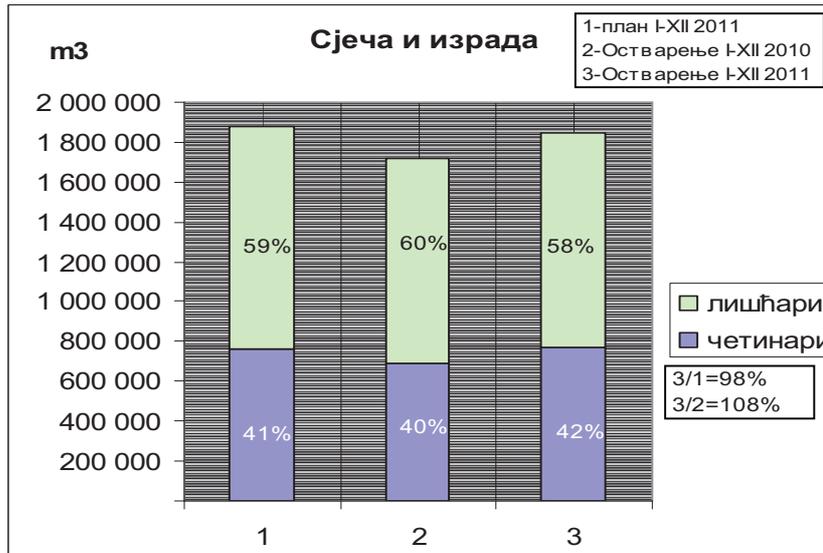
Огрев у укупној производњи шдс учествује са 32 %, а у залихама као што је већ речено са 22 индексна поена више.

Диспропорција квалитетне структуре шдс у производњи са једне стране и у залихама са друге стране, условљена је технолошким процесом рада (мање вриједни сортименти по правилу се извозе и реализују у завршној фази радова) и већом потражњом на тржишту вриједних шумских дрвених сортимената, првенствено трупаца.

Стање залиха 2008-2011 по складиштима

УПОРЕДНИ ПОКАЗАТЕЉИ СТАЊА ЗАЛИХЕ У ОДНОСУ НА ЈЕДНОМЈЕСЕЧНУ ПЛАНИРАНУ ПРОИЗВОДЊУ

01.01.2011.- 31.12.2011.

Шумско газдинство	Сјеча Планирано 01.01.11- 31.12.11.	1-мјес. произ. Планирано 01.01.11-31.12.11.	Залиха 01.01.2011.	Залиха 31.12.2011.	Коефицијент у односу	
					на 1- мјес. план. произ.	
					01.01.2011.	31.12.2011.
"Бања Лука"	93 802	7 817	8 171	7 330	1.0	0.9
"Оштрељ- Дринић"	135 320	11 277	13 728	12 279	1.2	1.1
"Панос"	47 095	3 925	4 190	4 721	1.1	1.2
"Бирач"	100 591	8 383	10 001	12 118	1.2	1.4
"Градишка"	146 342	12 195	32 350	21 562	2.7	1.8
"Добој"	60 335	5 028	1 685	334	0.3	0.1
"Зеленгора"	51 511	4 293	4 434	3 303	1.0	0.8
"Чемерница"	45 381	3 782	9 990	982	2.6	0.3
"Врбања"	88 899	7 408	9 286	6 387	1.3	0.9
"Мајевица"	14 196	1 183	325	1 246	0.3	1.1
"Лисина"	55 212	4 601	4 436	4 324	1.0	0.9
"Ботин"	35 323	2 944	705	234	0.2	0.1
"Јахорина"	71 987	5 999	19 941	10 888	3.3	1.8
"Приједор"	131 093	10 924	19 625	14 786	1.8	1.4
"Рибник"	121 540	10 128	13 479	8 944	1.3	0.9
"Сјемећ"	77 912	6 493	4 844	2 684	0.7	0.4
"Романија"	90 891	7 574	8 834	7 091	1.2	0.9
"Дрина"	61 631	5 136	5 515	4 965	1.1	1.0
"Маглић"	84 542	7 045	5 428	6 059	0.8	0.9
"Борја"	108 370	9 031	9 143	3 170	1.0	0.4
"Височник"	92 143	7 679	10 861	6 111	1.4	0.8
"Вучевица"	55 642	4 637	7 847	7 343	1.7	1.6
"Горица"	108 964	9 080	7 023	2 315	0.8	0.3
Цент.за.г.кршом	850	71	0	141	0.0	2.0
укупно	1 879 572	156 631	211 843	149 319	1.4	1.0

Упоредни показатељи реализације шумских дрвних сортимената

Р. бр.	С о р т и м е н т	Остварено 2010.г.					План за 2011.г.					Остварено 01.01.-31.12.2011.г.					
		Количина м ³	Цијена КМ	Вриједност КМ	Сорт. структур.	% обл.	Количина м ³	Цијена КМ	Вриједност КМ	Сорт. структур.	% обл.	Количина м ³	Цијена КМ	Вриједност КМ	Сорт. структур.	% обл.	
1	Ч Е Т И Н А Р И	за фурнир	1 906	207.16	394 947		3 922	212.00	831 487		0.72	2 499	212.00	529 684		0.47	
2		за луштенје	1 193	169.20	201 823		9	173.00	1 557		0.00	729	173.00	126 186		0.14	
3		I кв. класе	157 833	136.50	21 544 075		162 676	140.00	22 774 664		29.86	181 632	139.99	25 427 104		34.08	
4		II кв. класе	154 762	114.07	17 654 357		250 106	117.00	29 262 446		45.91	172 277	116.99	20 155 484		32.33	
5		III кв. класе	170 723	95.61	16 322 636		128 014	98.00	12 545 346		23.50	175 791	97.98	17 224 576		32.99	
6		Укупно	486 417	115.37	56 117 838	68.94	544 727	120.09	65 415 500	71.81		532 928	119.08	63 463 035	67.24		
7	ТТ стубови	3 952	143.37	566 573		14 307	142.14	2 033 620			6 352	141.43	898 300		0.80		
8	Рудно дрво	38 529	71.96	2 772 433	5.46	64 706	72.00	4 658 842	8.53		59 816	71.96	4 304 577	7.55			
9	Остала обловина	0		0	0.00	2 285	44.00	100 549	0.30		0		0	0.00			
10	Целулозно дрво	176 672	42.18	7 452 715	25.04	132 553	41.69	5 526 405	17.47		193 522	42.39	8 203 377	24.42			
11		Свеукупно:	705 570	94.83	66 909 559	100	758 579	102.47	77 734 917	100		792 618	96.98	76 869 289	100		
12	Л И Ш Т А Р И	за фурнир	826	380.65	314 479		5 621	382.00	2 147 304		1.72	1 266	382.00	483 643		0.39	
13		за луштенје	4 385	269.97	1 183 953		12 599	272.00	3 426 925		3.85	4 350	272.00	1 183 254		1.32	
14		I кв. класе	101 980	115.05	11 732 784		72 610	117.00	8 495 336		22.21	110 189	117.00	12 892 092		33.35	
15		II кв. класе	98 062	88.44	8 672 568		101 654	90.00	9 148 903		31.09	103 334	90.00	9 300 074		31.46	
16		III кв. класе	103 447	66.68	6 898 220		134 503	68.00	9 146 221		41.13	109 328	68.00	7 434 309		33.28	
17			Укупно	308 701	93.30	28 802 004	33.26	326 988	98.98	32 364 689	32.57		328 467	95.27	31 293 373	33.19	
18		за фурнир	25	453.00	11 243		172	453.00	78 043		0.69	4	453.00	1 835		0.02	
19		за луштенје	299	369.91	110 663		654	372.00	243 407		2.63	195	372.00	72 707		0.74	
20		I кв. класе	6 002	209.76	1 259 014		4 832	212.00	1 024 453		19.41	6 003	211.95	1 272 340		22.66	
21		II кв. класе	7 881	145.28	1 144 919		7 354	147.00	1 081 101		29.54	8 255	146.93	1 212 995		31.17	
22		III кв. класе	11 776	117.54	1 384 102		11 887	119.00	1 414 571		47.74	12 030	118.97	1 431 323		45.42	
23		Укупно	25 982	150.48	3 909 941	2.80	24 901	154.28	3 841 575	2.48		26 488	150.68	3 991 200	2.68		
24	Трупци племенитих	1 536	189.42	291 019	0.17	4 343	194.73	845 770	0.43		1 853	196.78	364 569	0.19			
25	Трупци осталих	2 441	84.01	205 040	0.26	4 278	73.32	313 663	0.43		2 985	88.49	264 174	0.30			
26	Рудно дрво	1 607	63.49	102 019	0.17	2 326	56.00	130 284	0.23		1 689	62.68	105 883	0.17			
27	Остала обловина	130	132.47	17 280	0.01	0		0	0.00		0		0	0.00			
28	Целулозно дрво	127 999	57.28	7 331 524	13.79	146 350	55.60	8 136 604	14.58		145 778	57.26	8 347 756	14.73			
29	Огријев	459 626	51.75	23 783 977	49.53	494 858	51.43	25 452 860	49.29		482 306	50.33	24 272 598	48.74			
30		Свеукупно:	928 024	69.44	64 442 805	100	1 004 043	70.80	71 085 443	100		989 567	69.36	68 639 552	100		
31		СВЕУКУПНО:	1 633 594	80.41	131 352 364	93	1 762 623	84.43	148 820 360	93		1 782 185	81.65	145 508 841	93		
32		ЛИШТАРИ + ЧЕТИНАРИ	120 377	28.75	3 460 802	7	131 039	29.49	3 864 905	7		128 261	28.25	3 623 817	7		
33		Малопродаја	1 753 970	76.86	134 813 166	100	1 893 661	80.63	152 685 265	100		1 910 446	78.06	149 132 658	100		
		СВЕУКУПНО															

Укупно

6. ПРЕГЛЕД ОСТВАРЕНЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ ПО ПРАВЦИМА ПЛАСМАНА

Ако посматрамо фактурисану и наплаћену реализацију по правцима пласмана, поређено са одговарајућим подацима претходне године, имамо следеће стање:

(КМ са ПДВ)

Купци	Укупна реализација за период 01.01-31.12.		Наплаћено		Ненаплаћена потраживања на дан		%	%
	2010.г.	2011.г.	2010.г.	2011.г.	31.12.2010.	31.12.2011.		
1	2	3	4	5	6	7	4/2	5/3
Укупно АД	1 413 066	32 017	1 006 469		406 596	32 017	71	
Купци из РС	121 051 276	139 563 418	105 471 594	125 006 720	15 579 682	14 556 698	87	90
Купци из Федерације БиХ	20 968 647	21 695 238	19 486 758	21 234 782	1 481 890	460 456	93	98
Државне установе и буџетски корисници	4 793 296	4 749 073	3 732 171	3 935 825	1 061 125	813 248	78	83
Физичка лица	7 105 262	6 463 609	6 917 663	6 221 970	187 599	241 639	97	96
Купци из иностранства	3 455 155	3 430 105	3 262 291	3 375 388	192 864	54 717	94	98
Укупно:	158 786 702	175 933 460	139 876 945	159 774 685	18 909 757	16 158 775	88	91

Укупан проценат наплате текуће реализације је 91 %, и већи је у односу на прошлу годину за 3 индексна поена.

Ненаплаћена потраживања из текуће реализације на дан 31.12.2011. године су мања за 15 % у односу на исти датум прошле године.

Стање ненаплаћене реализације заједно са стањем ненаплаћених потраживања од купаца из ранијег периода приказано је у следећој табели:

Купци	Потраживања 01.01.11.	Реализација 01.01.2011-31.12.2011.	Укупно	Наплаћена потр.	Укупна потр. 31.12.11.	% нап.
	1	2				
Укупно АД	20 698 889	32 017	20 730 906	872 201	19 858 705	4
Купци из РС	27 348 349	139 563 418	166 911 767	137 348 722	29 563 045	82
Купци из федерације БиХ	2 299 278	21 695 238	23 994 516	22 505 555	1 488 961	94
Државне установе и буџетски корисници	3 748 461	4 749 073	8 497 534	4 820 226	3 677 308	57
Физичка лица	324 288	6 463 609	6 787 897	6 421 461	366 436	95
Купци из иностранства	791 649	3 430 105	4 221 754	3 429 467	792 287	81
Свеукупно	55 210 914	175 933 460	231 144 374	175 397 632	55 746 742	76

У структури укупних потраживања на дан 31.12.2011. године 36 % отпада на бивша државна предузећа дрвне индустрије, на приватна предузећа из Републике Српске 53 %, из Федерације БиХ 3 %, док државне установе у укупним потраживањима учествују са 7 %. Сва ненаплаћена потраживања од купаца из ранијих година су, у складу са рачуноводственим стандардима књиговодствено пренесена на сумњива и спорна потраживања, и извршена је њихова исправка на терет трошкова пословања.

Количине и вриједност испорука по сортиментном нападу, те остварене цијене, поређене са истим категоријама из 2010. године и планом предвиђеним величинама приказане су у табели Упоредни показатељи реализације шумских дрвних сортимената.

Негативни ефекти глобалне економске кризе, што се манифестовало кроз смањену тражњу за нашим производима због неликвидности тржишта, су имали за резултат пад просјечно постигнутих цијена шумских дрвних сортимената у 2011. години у односу на планиране цијене.

Просјечно остварена цијена трупаца четинара је 119,08 КМ/м³, већа је од упоредне 2010. године за 3,71 КМ/м³, док је мања за 1,01 КМ/м³ од планиране цијене.

Просјечна цијена дрвних сортимената четинара (свих) је 96,98 КМ/м³ и већа је од упоредне у 2010 г. за 2,15 КМ/м³, али је мања од планиране за 5,49 КМ/м³. Разлог одступања остварене цијене за све четинаре у односу на план је посљедица неповољне сортиментне структуре која се најдрастичније види на повећаном учешћу целулозног дрвета четинара од 6,95 индексних поена у односу на план.

Просјечна цијена букових трупаца је 95,27 КМ/м³ и веће је од упоредне године за 1,97 КМ/м³, али је мања од планиране за 3,71 КМ/м³.

Просјечна цијена трупаца храста је 150,68 КМ/м³, већа је од упоредне за 2010. годину за 0,20 КМ/м³, док је мања од планиране за 3,60 КМ/м³.

Просјечна цијена дрвних сортимената лишћара је 69,36 КМ/м³, и мања је од упоредне за 0,08 КМ/м³, а од планиране за 1,44 КМ/м³.

Смањење остварених цијена шдс, посматрано појединачно, имало је за последицу смањење просјечне цијене свих шдс, посматрано збирно за 3,3 %, у односу на планиране просјечне цијене.

У 2011. години није вршена продаја путем лицитације ШДС из разлога што тржиште није прихватило овај вид продаје.

7. ЛОВСТВО

Дивљач и други природни ловни ресурси су у својини Републике, којима одрживо управља и газдује Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде, под условима прописаним законом о ловству (ЗОЛ).

Влада, на приједлог Министарства, установљава ловишта и врши промјену њихових граница на основу еколошке, економске и инфраструктурне документације.

Према намјени ловишта могу бити посебна, привредна, привредно-спортска и спортско-рекреациона.

Јавно предузеће газдује са посебним, привредним и привредно-спортским ловиштима.

Посебна и привредна ловишта установљава Влада, одлуком, на приједлог Министарства и одређује кориснике.

Привредно-спортска ловишта се додјељују на основу конкурса.

Законом о ловству је дефинисано, да су корисници ловишта правни субјекти, који су добили ловишта на кориштење (ловачка удружења, предузећа шумарства и друга правна лица регистрована за бављење дјелатностима ловства).

Годишњи планови газдовања ловиштима, додјељеним на газдовање појединим шумским газдинствима, раде се за период 01.04. текуће до 31.03.

наредне године. То је период биолошке, односно ловне године, па се за исти временски период прати и извршење планских задатака. То нам ускраћује да у овом извјештајном периоду (01.01.2011. – 31.12.2011.) имамо прецизне податке о извршењу ловног плана.

Годишњи план ловства ЈПШ "Шуме Републике Српске" представља збир годишњих планова 22 ловишта из 17 шумских газдинстава, која се налазе у саставу Јавног предузећа, на простору од 597.658 ha (20% ловне површине Републике Српске).

Осим ових ловишта, привремено су додијељена на управљање, до 2012. године (рјешењима Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде) слиједећа ловишта: Бардача, Бирач и Ново Горажде. Површина тих ловишта износи 37.120 ha, па је укупна површина, привремено, повећана на 634.778 ha.

То је еколошки здрав простор, кога насељава аутохтона дивљач овог поднебља, високе трофејне вриједности.

Евиденције о реализацији планираних мјера, по ЗОЛ-у, достављају се Министарству до 30. маја. Ових термина и поступака при планирању и реализацији планова корисници ловишта у ЈПШ се придржавају.

У погледу успјешности газдовања ловиштем у оквиру ЈПШ "Шуме Републике Српске" постоји широк квалитативни распон, од оних који раде и који су доста урадили и ловство одмах схватили као интегрални дио своје дјелатности, до оних који су у ловству недовољно учинили.

Такво стање у појединим случајевима је углавном производ објективних околности, али и субјективних фактора. Значајан корак напријед у газдовању ловиштима ЈПШ РС направљен је у већини привредних (8 ловишта површине 111.780 ha) и посебних ловишта (4 ловишта површине 29.124 ha) , која у сваком погледу и требају бити узор доброг газдовања.

Овде треба навести да се газдовање привредно-спортским ловиштима, као најзаступљенијом категоријом ловишта у ЈПШ "Шуме Републике Српске" остварује на површини од 493.874 ha.

У првих шест мјесеци текуће ловне године, и поред недостатка ловаца, због неспровођења Конвенције (Конвенција о међународној трговини угроженим врстама флоре и фауне"- ЦИТЕС), те става Инспекције у вези привредно-спортских ловишта (због чега је каснио одстрел срндаћа), одстрељено је 115 ком. срнеће дивљачи, 1 медвјед и 42 дивље свиње.

Да су наше могућности веће видљиво је из плана одстрела за ловну 2011/12. годину:

врста дивљачи	срндаћ	срна	лане	вепар	крмача	Назиге	прасци	дивојарац	дивокоза	тетреб	Медвед	мечка	вук
сва ловишта	561	360	29	346	259	82	393	10	10	38	23	16	84

Садашње стање и ниво развоја ловства у оквиру ЈПШ "Шуме РС" одређују правац будуће пословне оријентације и мјере газдовања, под чим се подразумева:

- Прије свега дефинисати статус наших ловишта са аспекта усвојеног ЗОЛ-а (Чл.30.-32.).

- У газдовању ловиштима и даље давати приоритет узгоју и заштити дивљачи и другим мјерама са циљем постизања пуног господарског капацитета ловишта и коришћења реалног годишњег прираста.

- Дугорочније рјешавати питање кадрова за рад у ловству како оперативног тако и руководног.

- И даље је актуелно преиспитивање оправданости неких од преузетих ловишта на газдовање и то са становишта интереса ЈПШ и шумских газдинстава.

- Стимулативним и другим мјерама стварати услове да дивљач у ловишту буде брига свих, посебно оперативно-техничког особља ЈПШ РС и локалних ловаца и њихових организација са којима треба успоставити и одржавати партнерске односе, за шта постоји реална подлога у Споразуму о сарадњи у газдовању ловиштима, потписаном између Ловачког савеза и ЈПШ.

- Јединствен наступ на тржишту по питању цијена и услова коришћења дивљачи, њених дијелова те других услуга у ловишту.

- Појачати ангажман медија у пропаганди ловства као ресурса еколошко-привредне категорије.

- Пошто су потписане међународне конвенције, а посебно „Конвенција о међународној трговини угроженим врстама флоре и фауне“- ЦИТЕС, потребно је сада, кроз потребну документацију, обезбиједити увјерљиве доказе да одређене врсте дивљачи код нас нису угрожене, него чак праве озбиљне штете, па неке нису ни заштићене.

- Иако је ЦИТЕС потписан, отежано је његово спровођење у пракси, па је потребно на свим нивоима, уз сарадњу са Министарством пољопривреде, шумарства и водопривреде, као и осталим надлежним Министарствима и научним установама инсистирати на његовој реализацији, како би се омогућио долазак страних ловаца.

8. ЦЕРТИФИКАЦИЈА ШУМА

Јавно Предузеће посједује FSC сертификат чиме се потврђује да се у државним шумама којима газдује ЈПШ "Шуме РС" радови одвијају по таквим принципима који задовољавају изузетно захтјевне критеријуме прописане FSC стандардима. Ово је потврда да ЈПШ "Шуме Републике Српске" а.д. Соколац шумама газдује економски одрживо, друштвено одговорно и еколошки-прихватљиво.

У периоду од 17-27. октобра 2011. године у Јавном предузећу је извршена редовна годишња контрола поштивања Међународних FSC стандарда за газдовање шумама. Предмет контроле је било пет шумских газдинстава: „Борја“, „Добој“, „Горица“, „Лисина“ и „Градишка“. Ово је посљедња редовна контрола од када Предузеће посједује сертификат за сва 23 шумска газдинства.

Контролу како документације тако и теренског дијела пословања извршио је тим сертификацијског тијела SGS Словачка, које је и издало FSC сертификат у име FSC вијећа. Поред чињенице да смо ријетко предузеће из области шумарства на овим просторима које има сертификоване све државне шуме, радује и то да је и

овом контролом потврђено да Јавно предузеће газдује шумама у складу са веома захтјевним FSC стандардима и да се посједовање овог престижног признања не доводи у питање. За све недостатке уочене у току редовне контроле урађен је акциони план за њихово отклањање.

Сљедеће године ће бити извршена рециртификација како би Јавно предузеће шумарства "Шуме Републике Српске" добило FSC сертификат за сљедећих пет година.

Упоредо са процесом сертификације одвијале су се и активности на изради Националних FSC стандарда. Јасна опредељеност Предузећа на процесима сертификације није само последица тога што је сертификовање незаобилазна активност на путу европских интеграција, већ и због бројних побољшања која процес сертификовања доноси.

Ту прије свега мислимо на :

- процјену еколошко-социјалног и економског утицаја шума која се мора уважавати у процесима планирања;
  - издвајање шума високе заштитне вриједности;
  - повећање заштите на раду;
  - процедуру мониторинга општих карактеристика шуме и пословања предузећа;
  - комуникација са осталим корисницима шумских потенцијала (интересне групе);
  - транспарентност пословања;
  - задовољавање правних регулатива и побољшање свих видова евиденција;
- и др.

9. УРЕЂИВАЊЕ ШУМА И РАД "ИСТРАЖИВАЧКО -РАЗВОЈНОГ И ПРОЈЕКТНОГ ЦЕНТРА"

У току 2011. године вршена је обрада (рачунарска) таксационих података за израду шумскопривредних основа за државне шуме у следећим шумскопривредним подручјима:

- "Рогатичко";
- "Чајничко" и
- "Мркоњићко"

Извршено је прикупљање таксационих података ради израде шумскопривредних основа за следећа шумскопривредна подручја:

- "Посавско"
- "Дрварско-Петровачко"

Поред овога урађени су и анекси шумскопривредних основа за „Дрварско-Петровачко“, „Градишко“ и „Србачко“ шумскопривредно подручје.

Извршене су канцеларијске припреме и обиљежавање граница на терену (одјељења и одсједи) за прикупљање података за израду шумскопривредних основа у следећим ШПП :

- "Калиновачко-Трновском",
- "Добојско Дервентском" и
- "Мајевичком".

У 2011. години наставило се са дигитализацијом карата за преостала шумскопривредна подручја у Републици Српској.

Извршено је пројектовање и урађена је инвестиционо-техничка документација за 60 километара шумских камионских путева.

Урађене су ловне основе за следећа ловишта :

- „Трескавица“ Калиновик,
- „Озрен“ Петрово,
- „Фазан“ Добој и
- „Врањача“ Гацко.

10. РАД ЦЕНТРА ЗА ГАЗДОВАЊЕ КРШОМ ТРЕБИЊЕ

Центар за газдовање кршом Требиње газдује шумама и шумским земљиштем на подручју општина Требиње, Љубиње, Билећа и Берковићи, као и дијеловима општина Невесиње и Гацко. Основни документ на основу кога се газдује овим подручјем и на основу кога се врши израда годишњих планова газдовања је дугорочни „Програм пошумљавања и газдовања подручјем крша 2004-2013.год.“

Планирано пошумљавање унутар високих шума на површини од 1,0 ha из средстава просте репродукције је у потпуности извршено.

Уговором о коришћењу средстава посебних намјена за шума за 2010. годину Центру за газдовање кршом Требиње одобрена су средства у износу од 400.000 KM. Наведени износ је дозначен у 2011. години. Реализација шумско узгојних радова по наведеном Уговору извршена је у току 2010. и 2011. године. У току 2010. године извршено је попуњавање култура на кршу на површини од 23 ha и утрошено 138.067,75 KM, а у 2011. год. извршено је попуњавање култура на кршу на површини од 39,5 хектара и утрошено 261.932,25 KM (што укупно износи 62,5 ha – 400.000,00 KM).

Извршена је малопродаја огревног дрвета у количини од 493,09 m³ од планираних 850 m³.

У склопу заштите шума од противправног присвајања и коришћења шума поднесено је 12 пријава (10 кривичних и 2 прекршајне).

Са аспекта заштита шума од инсеката и биљних болести вршене су следеће активности:

- Заштита шума од напада боровог четника (*Thaumatoroea pityocampa*) механичким путем (уклањање и спаљивање гнијезда) на површини од 6 ha.
- Заштита младе културе од напада борове осе (*Neodiprion sertifer*) – хемијско третирање инсектицидом *Calipso* на површини 0,5 ha.
- Заштита културе четинара од напада гљиве *Sphaeropsis sapinea*–у октобру 2011. године отпочели су радови на сјечи стабала са индексом сушења 3 и 4.

Као и ранијих година изузетно велике штете у току 2011. године починили су шумски пожари. Регистровано је укупно 84 шумска пожара којима је захваћена површина од 13.574,18 хектара и причињена штета у износу од 1.707.992 KM. у току 2011. године поднесене су 3 прекршајне пријаве за изазивање шумских пожара. Сви расположиви људски и материјални капацитети ЦГК Требиње су били

ангажовани на гашењу пожара, чему треба додати и ангажовање повремених радника. Неопходно је истаћи добру сарадњу са Ватрогасним јединицама, Цивилном заштитом и припадницима хеликоптерских јединица Оружаних снага БиХ.

Велику помоћ у превазилажењу проблема у раду Центра у 2011. години, који су настали пошто је прилив средстава за финансирање Центра у потпуности изостао, пружило је Јавно Предузеће. Уговором о коришћењу средстава посебних намјена за 2011.год. за подршку газдовању шумама и шумским земљиштем на подручју крша одобрена су средства у износу од 200.000,00 КМ која нису дозначена Центру до краја 2011.године.

11. РАДНА СНАГА

Укупан број запослених радника у Предузећу је 4.196, а структура запослених поређена са структуром предвиђеном по систематизацији и бројем радника на крају 2010. године је следећа:

Р.Б.	Стручна спрема	Број изв. по сист.	Структура %	Број запослених стање 31.12.				Индекс	
				2010.	Струк. %	2011.	Струк. %	7/3	7/5
1	2	3	4	5	6	7	8	7/3	7/5
1.	ВСС	688	16	686	16	690	16	100	101
2.	ВШС	90	2	97	2	91	2	101	94
3.	ССС	1 969	47	2 056	49	2 028	48	103	99
4.	НСС	27	1	58	1	62	1	230	107
5.	ВКВ	65	2	53	1	49	1	75	92
6.	КВ	934	22	890	21	939	22	101	106
7.	ПК	202	5	81	2	70	2	35	86
8.	НК	229	5	286	7	267	6	117	93
Укупно:		4 204	100	4 207	100	4 196	100	100	100

У односу на стање запослених на дан 31.12.2010. године број радника се смањио за 11, и мањи је од броја предвиђеног по Систематизацији за 8 радника. Из овога видимо да је број радника у оквиру оног који би требао бити по систематизацији, међутим њихова квалификациона структура је неодговарајућа. Пријем нових радника у 2011. години се ограничио углавном на производну радну снагу потребну за рад на новонабављеним властитим средствима рада (шумски зглобни трактори и моторне пиле) и пријем приправника по програму Владе РС.

12. ИНВЕСТИЦИОНА УЛАГАЊА

У Извјештају су приказана инвестициона улагања по структури, врсти, висини улагања, изворима финансирања те мјесту инвестирања, односно организационим дијеловима Предузећа и збирно на нивоу Предузећа, поређена са Планом инвестиција и са извршеним инвестицијама у 2010. години. Преглед извршених инвестиција по врсти, вриједности, изворима финансирања, по организационим дијеловима и укупно за Предузеће у поређењу са планираним

налази се у табеларном дијелу овог извјештаја. Вриједност инвестиционих улагања укупно за Предузеће поређена са планом и оствареним улагањима за 2010. годину виде се из следеће табеле.

у КМ

Врста инвестиције	План инвестиција у 2011.год	Извршено		% извршења	
		2010. г.	2011. г.	4/2	4/3
1	2	3	4	5	6
Биолошке инвестиције	9 307 113	7 917 290	8 713 586	94	110
Изградња шумског камионског пута	5 045 938	2 553 709	2 060 371	41	81
Реконструкција шумског камионског пута	3 454 677	1 120 208	1 437 421	42	128
Израда ШПО	1 247 622	1 339 249	1 036 390	83	77
Ловне основе	32 064	6 500	24 997	78	385
Информациони систем	239 600	154 084	83 968	35	54
Набавка основних средстава	6 800 610	405 620	1 550 809	23	382
Изградња и куповина објеката	2 409 674	6 411 479	753 500	31	12
Улагање у стамбене потребе радника	0	0	0	0	0
Остало	550 730	238 721	68 559	12	29
УКУПНО:	29 088 028	20 146 860	15 729 600	54	78

Планом инвестиција утврђена су приоритетна улагања и то:

- биолошке инвестиције,
- изградња и реконструкција шумских камионских путева,
- шумскопривредне основе

У 2011. години укупно је уложено у инвестиције 15,7 милиона КМ што је 54 % од планираних 29,1 милиона КМ. Највише је уложено у биолошке инвестиције 8,7 милиона КМ или 55 % од укупних инвестиција, затим изградња и реконструкција шумских камионских путева у коју је уложено је 3,5 милиона (22 % укупних инвестиција), а у израду ШПО 1 милион (7 % укупних инвестиција). Предузеће се већ дужи период сусреће са проблемом изражене неликвидности, па из тих разлога имамо и подбачај извршења плана инвестиција.

13. ФИНАНСИЈСКИ РЕЗУЛТАТ ПОСЛОВАЊА

Предузеће је у 2011. години остварило укупан приход у износу од 172 милиона КМ што је за 6 % мање од планираног, а за 2 % мање од укупног прихода оствареног у 2010. години. Разлози мање оствареног укупног прихода у односу на план су: неизвршење у потпуности реализације шдс (физички план реализације подбачен за 1 %), немогућност кориштења института лицитационе продаје ШДС због услова на тржишту.

Највећи дио пословних прихода се односи на приходе од продаје производа-150 милиона КМ или 89% укупних пословних прихода, те приходе из намјенских

извора, члан 89. и 91. новог Закона о шумама у износу од 14,6 милиона КМ или 9 % од укупних пословних прихода.

Структура оствареног прихода и расхода приказана је у следећој табели:

Врста прихода и расхода	План за 2011.г.	Остварење		Индекс		Процентуално учешће	
		2010.г.	2011.г.	4/2	4/3	2010.г.	2011.г.
1	2	3	4	5	6	7	8
Пословни приходи	182 057 946	163 909 374	169 030 672	93	103	93.25	98.13
Финансијски приходи	169 950	402 528	833 771	491	207	0.23	0.48
Остали приходи	107 350	1 250 991	2 201 218	2 051	176	0.71	1.28
Приходи од усклађ. вриједности имовине	5 580	10 031 831	3 356	60		5.71	0.00
Приходи по основу промјене рач. пол. и исправке грешке из ран. год.	30 000	180 822	179 990	600		0.10	0.10
УКУПАН ПРИХОД	182 370 826	175 775 546	172 249 007	94	98	100	100
Пословни расходи	179 367 637	152 365 753	169 849 425	95	111	87.21	96.53
Финансијски расходи	497 495	1 210 299	905 103	182	75	0.69	0.51
Остали расходи	937 050	8 699 891	4 748 056	507	55	4.98	2.70
Расходи од усклађ. вриједности имовине		12 245 516	247		0	7.01	0.00
Расходи по основу промјене рач. пол. и исправке грешке из ран. год.	15 000	187 976	451 160		240	0.11	0.26
УКУПАН РАСХОД	180 817 182	174 709 435	175 953 991	97	101	100	100
БРУТО РЕЗУЛТАТ	1 553 644	1 066 111	- 3 704 984				
ПОРЕЗ	155 364	259 416					
НЕТО РЕЗУЛТАТ	1 398 280	806 695	- 3 704 984				

Укупна губитак на нивоу Предузећа је 3 704 984 КМ. Девет организационих дијелова је пословало са губитком у укупном износу од 8 064 523 КМ.

	Врста пословних расхода	План за 2011.г		Остварење		% остварења	
		1	2	2010.г.	2011.г.	4/2	4/3
1	Набавна вриједност продате робе		102 000	134 539	102 036	100	76
	Трошкови материјала		4 981 949	3 456 052	3 567 978	72	103
	Трошкови горива и енергије		4 299 465	4 059 805	4 647 172	108	114
	Трошкови зарада и накнада зарада		74 810 583	62 778 677	72 916 762	97	116
	1 - сјеча и израда шумских дрвних сортимената		14 634 477	13 168 297	14 464 713	99	110
	2 - привлачење шум. дрв. сорт. од пања до кам. пута		27 166 876	23 365 655	27 019 207	99	116
	укупно /1+2/		41 801 353	36 533 952	41 483 920		
	3 - Остале производне услуге		15 285 485	12 529 680	12 338 159	81	98
	Укупно трошкови производних услуга /1+2+3/		57 086 838	49 063 632	53 822 079		
	Амортизација основних средстава		9 433 611	7 697 306	7 571 342	80	98
Накнада за шуму члан 89. ЗОШ-а		10 525 352	9 307 492	10 049 490	95	108	
Накнада за општине		14 952 094	13 068 327	14 349 133	96	110	
Остали нематеријални трошкови		3 175 746	2 799 923	2 823 433	89	101	
Укупно		179 367 637	152 365 753	169 849 425	95	111	
2	Финансијски расходи из односа са повезаним правним лицима						
	Расходи камата и негативних курсних разлика		448 995	486 405	745 110	166	153
	Остали фин. расходи		48 500	723 894	159 993	330	22
	Укупно		497 495	1 210 299	905 103	182	75
3	Губици по основу расходовања и продаје осн. средста. и нема. улагања		2 000	6 935	2 666	133	38
	Мањкови		3 000	48 827	50 385	1 680	
	Расходи по основу исправке вредности и отписа потраж. и остали расходи		932 050	8 644 129	4 695 005	504	54
Укупно				8 699 891	4 748 056	507	55
4	Расходи од усклађивања вриједности сталне имовине			12 245 516	247		
5	Расходи по основу промјене рач. политика		15 000	187 976	451 160		240
	СВЕУКУПНИ РАСХОДИ		180 817 182	174 709 435	175 953 991	97	101

Укупни пословни расходи су мањи од планираних за 5 %, док су у односу на остварене у претходној години већи за 11 %.

Од трошкова производних услуга у укупном износу од 53.822.079 КМ, трошкови сјече и израде износе 14.464.713 КМ или 27 %, трошкови привлачења 27.019.207 КМ или 50 %, а остале производне услуге (трошкови изградње тракторских и анималних влака, трошкови одржавања камионских путева, тракторских и анималних влака, трошкови одржавања путничких и теренских возила и друга одржавања, трошкови закупнина, трошкови рекламе и пропаганде, трошкови развојних услуга и друге производне услуге) износе 12.338.159 КМ или 23 %. У укупним пословним расходима трошкови сјече, израде и привлачења учествују са 24 %. Учешће зарада и накнада зарада у укупним пословним расходима је 43 %. Укупно исплаћена средства за бруто зараде и накнаде зарада су већа за 16 % него у 2010. години, а мања су од планираних за 3 %.

Просјечни трошкови сјече и израде су 10,10 КМ/м³, а привлачења 17,73 КМ/м³, односно укупно 27,83 КМ/м³. У укупној структури трошкови сјече и израде учествују са 35 %, а привлачења са 65 %.

Биланс стања на дан 31.12.2011. године

Категорија	Стање 31.12.2010.	Стање 31.12.2011.	Индекс
Стална имовина	88 253 561	87 786 236	99
- Нематеријална улагања	9 816 383	9 997 892	102
- Основна средства	75 765 679	75 787 705	100
- Биолошка ср и ср културе	104 649	104 649	100
- Дугорочни фин. пласмани	2 566 850	1 895 990	74
Обртна средства	58 966 172	62 323 622	110
- Залихе	14 939 134	9 566 847	77
- Краткорочна потраживања	43 701 586	52 202 057	119
- Готовина	325 452	554 718	170
Укупна актива	147 219 733	150 109 858	104
Капитал	61 365 283	53 819 346	91
Дугорочна резервисања	15 081 090	14 545 198	96
Дугорочне обавезе	14 414 473	11 615 309	81
Краткорочне обавезе	56 358 887	70 130 005	124
Укупна пасива	147 219 733	150 109 858	104
Ванбилансна евиденција	6 101 682 317	6 101 959 697	100

Стална имовина Предузећа је мања 1 % у односу на стање истог датума прошле године.

Обртна средства су већа за 10 % у односу на исти датум прошле године, али су и даље лоша ако их посматрамо кроз њихову структуру, тако да најликвиднија обртна средства која обезбијеђују тренутну ликвидност, а то је готовина, у укупним обртним средствима учествују са мање од 1 %. Учешће залиха је 15 % што је за 10% мање учешће од прошле године пошто су залихе мање за 23 % у односу на прошлу годину. Краткорочна потраживања су већа за 19 %, са друге стране готовина је већа за 70 % у односу на вриједност исказану за прошлу годину. Нови начин евидентирања издвајања за просту репродукцију шума, те немогућност међусобног затварања потраживања и обавеза по овом основу увећао

је активу и пасиву у билансу стања за овај износ. На ликвидност Предузећа највећи утицај у негативном смислу имају ненаплаћена потраживања од бивших државних пилана, затим и потраживања настала у текућој години на основу уговора са купцима са пролонгираним роком наплате по основу нових услова плаћања који предвиђају рокове наплате и до 90 дана, као и потраживања чија је наплата обезбјеђена од стране купаца са несигурним инструментима плаћања (властита мјеница), или потраживања која чак нису обезбјеђена ниједним од прописаних инструмената плаћања, што је супротно усвојеној политици продаје. Исто тако, неки купци нису испоштовали ни те прописане продужене рокове плаћања те је наплата могућа једино судским путем, тако да Предузеће све више користи тај начин наплате од неуредних купаца уз обавезни прекид сваке даље испоруке робе. Ове појаве неизоставно доводе до погоршања финансијске стабилности Предузећа.

Све ово има за посљедицу угрожавање дугорочне и краткорочне финансијске равнотеже из разлога неповољне структуре пасиве и активе Предузећа, тако да су трајни капитал, дугорочна резервисања и дугорочне обавезе мањи од сталне имовине и залиха што угрожава финансијску стабилност Предузећа. Финансијска стабилност је, у ствари, однос укупних дугорочно везаних средстава и трајних и дугорочних извора финансирања. Пожељна вриједност коефицијента финансијске стабилности је мања од један, јер то одговара стању финансијске равнотеже у коме су трајни и дугорочни извори финансирања већи од дугорочно везаних средстава, што обезбјеђује сигурност у одржавању ликвидности.

Наше Предузеће има коефицијент финансијске стабилности 1,217 (прошла година 1,140).

Коефицијент опште ликвидности (текућа средства/текуће обавезе) је 0,90 , док је на дан 31.12.2010. године износио је 1,12.

Овако израчунати коефицијент ликвидности као економски показатељ има одређене мањкавости, јер један дио залиха (сталне залихе) које чине текућа средства суштински никад не поприма обилежје обртне имовине. Та трајна обртна средства мобилишу се спорије од доспијећа обавеза (краткорочних), ако се са њима финансирају.

Да би се добила потпуна слика економског положаја Предузећа потребно је користити различите методе и технике финансијске анализе, што није предмет овог Извјештаја, него посебне свеобухватне анализе која садржи: вертикалну и хоризонталну анализу, анализу трендова и рацио анализу или анализу рацио бројева (коефицијената).

Са финансијског становишта, најбитнији су фактори ликвидности: методи финансирања пословних улагања; композиција финансијске структуре; ефикасност и економичност коришћења пословних средстава и усклађеност новчаних токова. Методама финансирања, као што је познато, успостављају се хоризонтални односи између дугорочних и краткорочних извора финансирања у пасиви биланса стања, и сталних и повремених пословних средстава у активи. Избором појединих метода финансирања може се утицати на стање ликвидности и степен рентабилности посредством њихових дејстава на нето-обртна средства, као детерминанту ликвидности и трошкове финансирања као негативну компоненту рентабилности.

Метод финансирања према рочности везивања средстава налаже да се фиксна и стална потребна обртна средства финансирају из дугорочних извора сопствених и позајмљених, а да се укупне повремене потребе за обртним средствима подмирују из краткорочних извора. Финансијску структуру Предузећа одржава пасива биланса стања у којој је пресудан релативни однос између туђих и сопствених извора средстава.

Због пословања са губитком коефицијент укупне економичности је мањи од 1 и износи 0,979, док је коефицијент пословне економичности 0,995.

Продуктивност мјерена односом пословног прихода и броја радника је већа за 2 % у односу на претходну годину и износи 40.221 КМ по раднику и највећа је у ШГ Сјемећу 70.223 КМ по раднику, а најмања у ШГ Јахорина 20.791 КМ по раднику. Продуктивност мјерена количником производње ШДС и броја радника је укупно за предузеће 440 m³ по раднику, највећа је у ШГ Врбања 696 m³ по раднику, а најмања у ШГ Јахорина 251 m³ по раднику.

Просјечна мјесечна нето плата (нето зараде и накнаде зарада) по раднику је 842 КМ и већа је од просјечне плате за 2010. годину за 7%.

Просјечна мјесечна нето плата без накнада по раднику је 643 КМ и већа је од просјечне плате за 2010. годину за 4 %.

Због повећања пореза и доприноса на плате у 2011. просјечне бруто плате су расле брже од просјечних нето плата, односно за 16 % су веће у односу на 2010.

ЗАКЉУЧЦИ

1. Пословна 2011. година није донијела битно побољшање пословног амбијента за ово Предузеће у односу на претходну годину, посебно када се ради о стабилности и ликвидности тржишта што се одразило на финансијски резултат пословања.

2. Глобална финансијска и економска криза је дошла као пријетња крхкој економији и социјалној сигурности Републике Српске и Босне и Херцеговине. Наш регион није на било који начин утицао на развој финансијске и економске кризе, али се као и многе земље у свијету, морао суочити са њиховим посљедицама. Једноставно, криза је појава која не познаје политичке, националне, вјерске, регионалне и било које друге границе. Она се шири економским каналима, отежавајући пословну дјелатност и ширећи сиромаштво.

Тражња за шумским дрвним сортиментима на тржишту се у одређеној мјери поправила, али са измијењеним условима продаје у смислу продужења рокова плаћања за испоручену робу и кашњења у плаћању, што је имало за посљедицу стално гомилање неисплаћених наших обавеза према извођачима радова, другим добављачима и кашњења или отежане исплате плата према радницима у неким организационим дијеловима Предузећа као и до немогућности наставка даљег нормалног рада у тим организационим дијеловима Предузећа због акутне несташице финансијских средстава.

3. Нови Закон о Шумама (члан 89.) додатно је финансијски оптеретио Предузеће, тако да су створене огромне обавезе Предузећа према општинама и буџету Републике без стварне могућности њихове исплате.

С друге стране смањена је могућност улагања у просту и проширену репродукцију шума, у првом случају због смањеног издвајања за ове потребе, а у другом случају због немогућности Предузећа да располаже са потребним средствима прикупљеним за ове намјене.

4. Савремени концепт газдовања шумама подразумева, поред остваривања непосредних привредних користи и остале значајне функције шума, као регулатора влажности и падавина, конзервације земљишта и станишта бројне дивљачи, стабилизације биосфере и општег еко система, стабилизације и одржавања здраве човјекове и радне средине. Значи, поред максималне продукције дрвета, односно продукције других добара, циљ је и остваривање бројних заштитно-регулаторних и социокултурних функција шума. Као израз потребе и намјере остваривања свих функција шума, Предузеће је у 2009. години,

након интензивне активности у протеклим годинама, добило FSC сертификат за све државне шуме са роком важења од четири године и потребним контролним годишњим прегледима. Редовни годишњи контролни прегледи који су вршени у 2011. години, у пет организационих дијелова одабраних по методу случајног узорка, од стране ФСЦ акредитационог тијела, показали су оправданост добијања поменутог стандарда те стално унапређење газдовања шумама нашег Предузећа. У 2012. години слиједи рецертификација због истека периода важења раније добијеног сертификата.

5. Извјештај о извршењу производно-финансијског плана за 2011. годину обухвата све сегменте рада и активности нашег Предузећа. Генерално узевши, а с обзиром на крајње заоштрене услове привређивања што је углавном диктирано од спољних фактора, у већини сегмената планирања су постигнути задовољавајући резултати, осим чињенице да је исказан губитак у пословању.

6. Предузеће је исказало негативан финансијски резултат по завршном рачуну за 2011. у износу од 3,7 милиона КМ, а разлози су интерне и екстерне природе. Измјеном Закона о порезу на доходак и Закона о доприносима почетком године додатно смо оптерећени по овом основу за 3,7 милиона КМ. Услови на тржишту, те велике преузете обавезе за испоруку ШДС по основу уговора према купцима по често неповољним условима, онемогућили су коришћење лицитационе продаје ШДС што би неоспорно имало знатан финансијски ефекат посебно за неке наше производе дефицитарне на тржишту. Продаја целулозног дрвета по цијенама нижим од званичног цјеновника „Дестилацији“ Теслић, по одлуци Владе РС имала је за ефекат мањи приход од 770.000 КМ. Ово су само неки разлози негативног резултата на које Предузеће није могло утицати.

Иако издаци за бруто плате радника чине највећи појединачни трошак, практично је немогућа рационализација ових трошкова из разлога што је просјечна плата радника Предузећа мања од републичког просјека за чак 26 %.

Ограничене су могућности рационализације и минимизирања трошкова, када се ради о издвајањима по основу Закона. Нови Закон о шумама је знатно повећао обавезу издвајања за општине тако што је уз повећање стопе издвајања повећао и основицу за обрачун реализације ШДС по цијенама франко утоварено у камион, што је неоспорно довело, уз све остале проблеме који прате ову грану привређивања, до даљег заоштравања услова пословања са становишта резултата и ликвидности Предузећа. Издвојена средства за општине износе 14,3 милиона КМ, што чини 8,4 % свих пословних расхода.

7. Предузеће је, иако ради у веома тешким условима, уложило значајна средства у шумскоузгојне радове, изградњу и реконструкцију шумских камионских путева, израду шумскопривредних основа,

куповину основних средстава и друге инвестиције у укупном износу од 16 милиона КМ.

8. Економске анализе кретања свјетске економије, те статистички подаци који говоре о постепеном изласку глобалне економије из рецесије не значе и дефинитивно отклањање узрока те кризе, посебно када се ради о феномену презадужености неких земаља и неповољном односу бруто друштвеног производа и буџетске потрошње, тако да се у тим земљама врхунац кризе манифестовао тек почетком 2011. године. Ни опоравак привреде БиХ и РС неће ићи лако с обзиром да је криза додатно генерисана унутрашњим првенствено транзицијским и осталим проблемима. Наше Предузеће, у таквим околностима, настоји да се прилагоди тренутним и будућим условима тржишта, те да кроз постизање планских циљева по свим сегментима дјелатности и кроз тражење унутрашњих резерви смањењем трошкова по свим мјестима и носиоцима оствари боље финансијске резултате.

Чињеница да је девет организационих дијелова исказало значајне финансијске губитке у пословању, а да међу њима има и шумских газдинстава која имају надпросјечне природне и остале услове за остваривање позитивног финансијског резултата, намеће обавезу Управе Предузећа да направи анализу таквог пословања и утврди евентуалну одговорност руководства.

Д И Р Е К Т О Р

др Срђан Љубојевић